

ZORA

Glasilo katoliško-narodnega dijaštva.

Z Bogom za domovino!
Slovenski dijaki, združimo se!

Obseg:

	Str.
X. Dijaške zadeve	69
† Janez Urbas: „Zdrav bo.“	71
Alcide Degusperi: Socijalno delovanje italijanskega katoliškega dijaštva na Tren- tinskem	72
Ic. Butković: Nekoje pojave iz skupštine „Zvo- nimira“	77
— Poslano	81
Glasnik: „Danica“ - „Zarja“ - Corrigendum.	
Listek: Italijansko kat. dijaštvo. — Vegova slavnost za Dunaju. — Beneški Slovenci.	

Pozor!

Spise in naznanila je pošiljati na uredništvo „Zore“: V. Marinko, Dunaj, XVIII. okr., Währingergürtel 55, III., 10.

Naročnino in reklamacije pa na upravništvo „Zore“: Anton Rasberger, Dunaj, XVIII./, Schulgasse (Postfach).

Listnica uredništva.

Vse one cenjene dopisnike, ki so nam poslali leposlovnih prispevkov že pred davnim časom, prosimo naj nam oprostite, da jih še nismo objavili. „Zora“ ni v prvih vrsti namenjena leposlovju, ampak dijaškim zadevam, razvoju naše organizacije. Leposlovje pride še le v drugi vrsti v poštev in tu zopet pred vsem boljši spisi naših mladih sotrudnikov. Pravtako tudi ni namen „Zori“ gojiti znanstvo v strogem pomenu besede, ampak samo v kolikor služi za podlago našim težnjam in za temelj našemu delovanju. S tega stališča je obdelavati tudi razna filozofska sprašanja in druga dnevna vprašanja. Zelo bi nam ustregel, kdor bi nam hotel poslati podobnih prispevkov. Strogo znanstveni in filozofski spisi, ki nimajo z dijaštvom in njega razvojem nič opraviti spadajo v druge liste à la Katoliški Obzornik, Dom in Svet, Lj. Zvon etc. Torej toliko o tem, da se nam ne bo očitalo, da preveč zanemarjamo „filozofijo in znanstvo“.

Od več strani smo čuli, da bi naj „Zora“ pri majhnem svojem obsegu ne prinašala hrvatskih spisov. Tudi to željo nam bo v najkrajšem času mogoče izpolniti, ker kakor smo zvedeli, kanijo hrvatski katoliški akademiki začeti izdajati svoje glasilo. Več o tem o prihodnji priliki.

Dijaška dopisnica.

G. Radovan (Celovec):

Veseli nas, da bije tudi v Korotanu marsikako navdušeno, idealno, blagor in gorje našega naroda in jezika čuteče srce: veseli toliko bolj v teh težkih dnevih. Pač potreba je, da bi vzniknil zdaj med vami, dragi bratje, pesnik-boritelj Tirtejin vas bodrilin junačil!

Žalibog pri Vas nismo zapazili teh in takih lastnosti, zato sicer ne morete ne Vi kaj, ne mi. Ne bodemo strogi z Vašimi proizvodi, a pravični moramo biti, zato, upamo, bodele tudi zadovoljni z nami.

Že samo to je pri takih mladih „trpinih“ sumljivo, da iščejo snovi izlivom svoje lirske duše v filozofiji. Ne nmejte me slabo, dober poet mora biti filozof, a svetujemo Vam, dokler filozof niste, ne razmotrjajte „pesniški“: „kaj ste“, „da vzorov ni“ etc.; saj kakor ste sami povedali, ne veste, da ste človek kot mi, ki seveda vemo (Vi ne), kaj želimo, ker bi logično drugače želeli ne mogli, in tudi vemo, da so mnoge naše želje — vanitas vanitatum, radi tega pa ne mčimo ne sebe ne drugih s vprašanji: „kaj zdaj za Boga sem“ . .

Tista „klasična“ modrost se Vam pa precej posreči.

Par primerov: Marsikdo ima zaklad, ktereга slabo shranjuje: vrednost njegovo spozna, ko mu prevzel ga je kdo.

Ali: Ko mi srce je prepolno, ne najdem primernih izrazov, ko pa besede imam, ne narekuje sree.

Ali: Najglobljejšo mi rano zadalo je bridko spoznanje, da me preziral je ta, k sem ga čislal najbolj.

„Ko bil je maj“. Tako lep naslov ste tako čudno in nepojmljivo razblinili v troje kitic, z 12 verzji, iz kterih ne posnamemo drugega razumljivega nič kot imeniten začetek in plastičen tako, „da še nikoli tako“: „Sedela sva . . . jaz sem tud presedel mnog majnik v prašnih klopeh, spominov teh pa nisem vesel, ker sem jih moral res doživeti v sobi, ko je zunaj duhtelo in cvetelo in kivilo, in solnce je sijalo tako svetlo, — glejte jaz sam postajam sentimentalen in pesniški.

„Odlomek narodne“. Aha, to bo pa kaj novega!

Sem celo noč ga čakala
pri oknu tam, ter plakala,
poslala sapice sem ponj
pa bilo je — zastoj.

Res, samo odlomek, in še ta menda ni naroden. Tako nekaj nepristno-narodnega je v teh verzih, da bi si usodili res dvomiti. Da nas pa dvoma rešite, poiščite pesem celo in — ako je narodna — poskrbite, da se ne izgubi.

„Kaj pa je tebe treba bilo“, bi vskliknili pri zadnji pesmi, da nam ne poveste neke res lepe — skrivnosti:

„Kaj da ni me na nedeljo
mila majka porodila,
da razumem žuborenje
ko si v žrelcu poje vila,
da razumem klasov petje, (!)
ki jih veter pripogiba,
da bi vedel, kaj v potoku
ribiči šepče riba,
da bi vedel, kaj da v gozdu,
vedno dela mlad zefir,
ki mi v srcu, ko se šetam,
vzbuja nek sladak nemir . . .

Sicer jih je bilo že mnogo rojenih na nedeljo, no, da so ti srečni ljudje tako „srečni“, kakor pravite Vi, pa ne verujemo!

— da razumem glasne kore
milih ptičic melodije,
ktera deva mene ljubi,
ktero srce zame bije.

Tega sicer tudi mi ne vemo, toda to Vam povemo, ena Vas gotovo ne bo marala, ako ji boste podajal take „šopke“, namreč — Poezija!

Sicer pa zdravi. Iz naroda za narod! Učite se! Upamo, da Vam ne bo „upadel pogum“. Pošljite nam o priliki še kaj! Bomo videli.

Vegova slavnost na Dunaju

bode v sredo 15. sušca t. l. v dvorani hotela „zur Post“, Dunaj, I. okr., Fleischmarkt 16. Prijazno sodelovanje so obljubili: Gospica Marijanica Zmerzlikarjeva, operna pevka; gos. Karol Jeraj, član c. kr. dvorne opere (Gosli); jugoslovanski godbeni kvartet (gg. K. Jeraj, M. Lenarčič, S. Šantel, K. Höhne.); g. Janko Jež, samospev; gg. J. Jež in Vinko Krušič ml. (dvospev); slovenski moški in mešani pevski zbor pod vodstvom pevodja „Zvezde“ g. Vinka Krušiča star.; godba bos. pešpolka štev. 4 pod vodstvom g. kapelnika H. Pavlisa. Pevske vaje za moški in mešani zbor se vrše vsak ponedeljek in vsako sredo od 7^h — 9^h zvečer v „Slovanski besedi“ I. Fleischmarkt 16. Udeležuje se jih že lepo število požrtvovalnih pevk in pevcev. Upati je, da se jih bode še več udeleževalo, da bode krasno in navdušeno donela slovenska pesem združenih slovenskih pevcev in pevk v slavo slavnemu učenjaku Juriju baronu Vegi.

Dijaške zadeve.

Katoliškonarodno dijaštvo je v zadnjem času nepričakovano napredovalo. Ni samo po številu naraslo, ampak tudi na zunaj si je pridobilo ugled, kakor ga morebiti nima nobena druga dijaška struja. Ni še daleč čas, ko so nam hoteli naši nasprotniki škodovati s tem, da so nas sklenili bojkotirati. No s takimi sklepi so se le osmešili. Danes je stvar skoro povsem drugačna. Katoliškonarodno dijaštvo vživa povsod velike simpatije. To se je že opetovano, zlasti v zadnjem času, pokazalo na Dunaju, kjer je „Danica“ med dunajskimi Slovenci gotovo najpriljubljenejše društvo, in tudi v Gradcu, kjer si pridobiva „Zarja“ v ondotnih slovenskih krogih vedno več zasluženega ugleda.

Ali namen naših društev pač ni žeti priznanje in hvalo. Namen jim je izvrševati naloge, ki jim jih naklada njih program. In v kolikor je od društev samih odvisno, smemo brez samohvale priznati, da so vršila svojo dolžnost. Nobene važnejše prireditve ni bilo v zadnjem času, da se katoliškonarodno dijaštvo ne bi bilo rado odzvalo, ako je bilo povabljenost k sodelovanju in so to dopuščale razmere. Posamezniki so prirejali in prirejajo ljudska predavanja o počitnicah v domovini, med letom na Dunaju ali v Gradcu med ondotnimi Slovenci. Kakor ne dosežemo po številu svojih članov narodnoradikalnega dijaštva, tako ga po številu predavanj prekašamo. To hočemo dokazati s skrbno sestavljeno statistiko, ki jo bomo o svojem času priobčili v „Zori“, ne, da bi se hvalili, marveč, da damo priliko onim, ki našega delovanja n o č e j o videti, da se prepričajo o svoji zmoti.

Kar se tiče raznih dijaških zadev, je katoliškonarodno dijaštvo, kjer je le bilo mogoče, skušalo vedno nastopati solidarno z drugimi. V gmotnem vprašanju smo zavzeli svoje stališče, ki smo ga obširno pojasnili. Trdno smo prepričani, da bo dijaštvo gotovo imelo uspeh, če bo le združeno nastopilo. Žal pa opažamo pri vsem podjetju premalo resnosti in odločnosti.

Pravtako je tudi v vseučiliškem vprašanju. Naravnost čudimo se, da kaže naše dijaštvo tako vzorno indolenco v času, ko baje stopa to vprašanje v nov stadij ali ko se je pokazalo, da po vsej pravici gojimo lahko nekoliko nad, da se nam bodo vsaj najskromnejše želje izpolnile. Mi smo že parkrat podrezali. Ali zaman. Mislimo, da je skrajni čas, da dijaštvo tu izvrši svojo dolžnost. Ko nas je žalostna skušnjava izučila, da na Dunaju ne moremo dosti opraviti, stopimo skupaj ter pogledjmo, ali nam ostaja

odprta še kaka druga pot, ali pa smo pod razmerami prisiljeni držati roke križem. Stopimo skupaj enkrat, da si vsaj izprašamo vest! Z drobnimi člančiči, če ne pride zraven nič drugega, se pot do vseučilišča gotovo ne utrjuje, posebno s takimi ne, kot jih prinaša „Omladina“ izpod dr. Tumovega peresa. Mi ne moremo storiti drugega, kakor da apeliramo na dijaštvo, naj vendar stopi na noge.

Zadnji čas je, kakor mi, tudi „Omladina“ potožila, da je med slovenskimi dijaki premalo stanovske zavesti. To je gotova resnica. Kje so pa vzroki? Zato ker so posamezne struje tako ločene med seboj, da ne vidijo več skupnih interesov. Morebiti se zdi to komu velika prednost, nam se zdi to velika napaka, kajti prezirati tovariša, ki misli drugače kot ti, se še ne pravi držati se načel. Ali zlasti liberalno ali narodnoradikalno dijaštvo kaj rado na ta način kaže svoje prepričanje¹⁾.

Tako je prišlo, da pri teh razmerah ni bilo dijaštvu nikdar mogoče nastopiti skupno kot stanu tudi v najnedolžnejših stvareh ne. Saj je neka stranka še lansko leto delala zdražbo pri nekem shodu za slovensko vseučilišče. To pa ugledu slovenskega dijaštva gotovo močno škoduje in res želeli je, da se stanovska zavest dvigne, če hočemo svojemu stanu dobiti potrebnega ugleda, ki smo ga v zadnjih desetih letih precej zaigrali.

Kako pa bi se dalo to doseči? Čisto enostavno, da vse zadeve, ki se tičejo dijaštva kot takega skupno rešujemo, da se večkrat snidemo v skupnemu posvetovanju o skupnih stvareh, ki se jih gotovo ne manjka. Podrobnejšega načrta nam pač ni treba podati za sedaj. Trdno pa smo prepričani, da bi to dobro vplivalo na razvoj vsega dijaštva. Doseči se da to brez težkoč, kakor hitro pripoznamo enakopravnost vseh dijaških struj. Če se ta misel izvede, se bo ugled slovenskega dijaštva gotovo zelo povzdignil, kar je že z ozirom na vseučiliško vprašanje tako vroče želeli.

Katoliškonarodno dijaštvo je vselej, kadar se je šlo za skupne koristi, bilo pripravljeno iti z nasprotniki roko v roki. Marsikak nasvet je tudi že izšel iz njegove srede. Ali ker se druge stranke niso zavedale svoje dolžnosti, ampak raje sledile slepi strasti, so našli navadno ti nasveti gluha ušesa. Zadnji čas so se razmere obrnile nekoliko na bolje. To nam daje pogum da prihajamo s to mislijo na dan. Stvar je pravtako važna kot gmotno vprašanje, ki bi se moglo še le potem z uspehom obravnati. Sedaj ima nasprotno dijaštvo lepo priliko pokazati, ali mu je resna volja v skupnih stvareh delovati skupaj, ali pa so vsa taka in enaka zatrdjevanja sama fraza. Bomo videli.

X.

¹⁾ Primeri taktno postopanje Taboritov in nekega Triglavana napram dvema članoma „Zarje“ pred kakim mesecem v Celju.

„Zdrav bo.“

Spisal † Janez Urbas.

Mladenič se je šetal po najlepši poti svojega življenja. Zeleni gaj ljubezni ga je obdajal in on je upiral oči in hotel pregledati ta gaj. Ali vid se mu je izgubljal v daljavi, ne da bi zagledal konca. In zdelo se mu je, da je tudi njegova sreča neizmerna.

Tu je pristopila k njemu stara nevošljivka, bolezen. Sključeno se je držala, suha je bila, oči so bile udrte. Objela je mladeniča s svojimi koščenimi rokami, in zabolele so ga prsa. Otresti se je skušal njenega objema — ali vedno bolj ga je tiščala.

In ni ji bilo po volji, da bi nosil po koncu glavo — saj je bila i ona sključena — zato mu je pripognila glavo. Ako je hotel stopiti po koncu, kakor nekdej, zabolelo ga je v prsih.

Ni ji bilo všeč, da bi mu sijale izpod čela živahne mladeniške oči. Zato jih je izkalila in potisnila nazaj bolj v globočino.

Njegovi hitri koraki so jo utrujevali, zato je določila, da mora hoditi počasi, prav počasi. Naposled se je naveličala spremljati vedno svojo žrtev, privezala jo je torej na eno mesto, na bolniško posteljo.

Mladenič je ležal na postelji. Okrog pa so stali znanci, prijatelji, sorodniki. Vsi so govorili: „Ozdravel bo“.

Sami niso verjeli tega — on tudi ni verjel, a verjela je mati. Zakaj ne bi verjela tega, kar si je želela tako goreče, za kar je prosila Vsemogočnega tako iskreno?

Tiščalo ga je v prsih. Dasi ga je silil kašelj, premagoval se je, kolikor se je mogel, dokler je bila mati v sobi. Ni ji hotel jemati upanja s svojim kašljanjem. Ko je pa odšla od doma, tedaj je kašljal, hudo kašljal, da bi se oprostil onega, kar ga je tiščalo v grlu in v prsih.

Mati je pa vedno upala, da bo kmalu ozdravel.

Naposled se je naveličala bolezen svoje žrtve. Odnehala je nekoliko in se obrnila strani. Tam pri vratih je stala druga žena — bili sta si dobri znanci — čisto belo je bila opravljena. Bela žena je torej pomignila starki bolezn, naj odide. Ta je poslušala.

Mladeniču je odleglo. Zdelo se mu je, da je čisto zdrav, da ni nikake bolečine v njegovih prsih. In tedaj je začel celo malo upati, da ozdravi. Rekel je torej materi:

„Stopite, stopite tja k Levičniku in povejte Anici, da sem boljši, dosti boljši, da bom kmalu ozdravel. Tako ji povejte, gotovo bo vesela.“

„Tako pohitim tja, le malo še potрпи!“

V tem je pristopila k bolniški postelji ona bela žena, ki je stala pri vratih. Mirno in veličastno je stala nekoliko časa poleg postelje — nato pa se je sklonila nad bolnika. In dihnila je prvič v blede obraz mladeničev: zastala mu je sapa; dihnila je drugič: prenehala je utripati žila; dihnila je tretjič: mati je zavpila; „Moj sin in moje vse“ in pala nezavestna na tla.

Bela žena je postala nekoliko, kot bi se hotela prepričati, ali bo imela njena sapa zaželjeni uspeh. Nato pa je odhitela v sosedno vas, da dihne v starčka, ki je že dolgo, dolgo prosil, naj pride ponj . . .

Mladenič pa je bil zdrav, zdrav, da ga ni mogla objeti nikoli več pusta in nadležna starica bolezen.

Socijalno delovanje italijanskega katoliškega dijaštva na Trentinskem.

D u n a j, na sveti večer 1904.

Genjeni prijatelj! — Vaš prijazni poziv me je našel v precej težkih trenutkih. Moreče skrbi, ki jih je povzročil na pol pretekli čas¹⁾ so nam dijakom polnila srca, in skoraj nemogoče je bilo tudi meni, pogledati mirno nazaj v preteklost našega katoliškega dijaštva. Oprostite torej, da se tako pozno odzivam.

Sedaj, ko se je vse viharo valovanje vsaj nekoliko vmirilo, nocoj, ko se praznuje spomin na neizmerno ljubezen, ki objema brez konca in kraja vse narode in vse pokrajine, nocoj mi je vendarle možno, da si lahko nemoten morem predočiti mirno, vstrajno delo naše akademične mladeži na polju ljudske naobrazbe, delo, ki si črpa moči ravno iz slik, kakor nam jih nudijo Betlehem in Nazaret.

Vaša želja je, da Vam poročam kaj malega o tem delu. Prav rad Vam hočem vstreči, dasi menim, da niso še trentinski dijaki tako daleč, da bi mogli drugim že nasvete podajati in nauke — njih slovenskim tovarišem bi se taka uloga gotovo bolje podajala.

Toda odzvati se hočem; vsako vsiljevanje mi je popolnoma tuje. Samo nada me vodi pri tem, ki navdušuje nas vse brez izjeme, nada namreč, da napoči dan, kjer bo mogoče gledati mlade katoliške naraščaje združene v najlepšem medsebojnem soglasju pri delu za blagor ljudstva in zavrnitev njegovih neprijateljev.

¹⁾ Dogodki v Innsbruku!

Naša katoliška dijaška društva („Unione“ na Dunaju, „Unione“ v Innsbrucku in „Associazione generale“ v Trentu) so zagledala življenje, ko se je med duhovščino na Trentinskem začelo delovati v smislu socijalnih okrožnic velikega Leona. Razlogi pa, ki so vodili k snovanju društev, izhajali so izprva bolj iz nagibov vesti zasebnega značaja. Snovatelji — la malo jih je bilo — so se takoj z navdušenjem pridružili demokratski mislečemu duhovništvu. Oni, katoliški vseučiliščniki, so bili, ki so ob strani dukovnikov kumovali prvim posojilnicam po deželi (casse rurali) in zavarovalnicam; oni so govorili na shodih; oni so opravljali med počitnicami tajniške posle v novo ustanovljenih društvih. Skoraj vso propagando za osnovanje „cassa cattolica centrale di mutuo soccorso“ v Trentu sta začela in vodila dva člana naše zgoraj omenjene „Associazione“; eden izmed njiju jo je vodil tudi po časnikih in izdal celo v ta namen poučno knjižico za ljudstvo.

Sem pa tja se je vrgel kateri tudi v agitacijo na političnem polju. Toda to je bila le izjema, ki so jo rodile izredne okolnosti; kajti tudi jaz pritrjam nasvetu, ki ga je Paulsen izrekel, da naj se dijaki kot taki vzdržujejo vsega, kar spada strogo v politično življenje.

Vendar se mi zdi vredno omeniti, da so na volilnih shodih l. 1897 naši dijaki imeli poguma dovolj, nastopati sami prcti množicam liberalne buržoazije, ki je pri nas vsemogočna.

V svojem pravem elementu pa so bili ti dijaki na socijalnem polju; tu so v prvi vrsti delovali. Dr. Lanzerotti sam je ustanovil že v svojih dijaških letih akcijsko družbo za proizvajanje in razpečavanje električne sile, ki jo sedaj izrabljajo premnoge občine, ter je tudi omogočil žično železnico na Mendolo. Z zanosom in z izrednim pogumom je branil in širil svoje nazore o povzdigi industrije. Nasprotniki so se mu posmihali in rogali, a kot odgovor jim je podal svoje načrte realizirane.

Tudi „sindacato agricolo-industriale“ je v svoji sedanji obliki izvečine le delo nekotih članov naše „Associazione“. Trije izmed njih so se mu še posebej posvetili s tem, da so mu sedaj po završenih študijah duša in srce.

Dočim so se tej strani socijalnega dela le posamezniki oddajali, nastopali so pri delu za ljudsko naobrazbo in pri propagandi krščansko-demokratskih idej, rekel bi, skoraj — kar korporativno. Katoliški dijaki so z vsemi silami započeli boj proti socijalističnim vplivom med našim ljudstvom. „Associazione“ je bila središče vsega boja, ona ga je vodila; in naš duhovni asistent, sedanji knezo-škof trentinski, je pospeševal na vso moč naše delo. Kjer se je snovalo kako delavsko društvo, kjer se je blagoslavljal kaka zastava, kjer se je sploh vršila, kaka slovesnost, skoraj

povsod so bili sklicevatelji in voditelji naši katoliški vseučiliščniki. Komaj so se začele počitnice, že so nastopali v spremstvu nekaj inteligentnih delavcev sedaj v tej, sedaj v oni vasi. Celo tako daleč so šli nekateri, da so bili kar po cel teden na potu, razširjajoči demokratske ideje i v najbolj nasprotujočih okrajih.

V govorih se niso zmerom razpravljala le gospodarsko-socijalna vprašanja, ampak tudi higijenska, tehnična, poljedelska; vsak govornik si je pač izbiral predmete, ki so odgovarjali njegovim študijam. Vsi shod so se vršili v imenu „Associazione“, ki jih je prirejala in vodila.

Seveda tako intenzivno delo je bilo možno le o počitnicah. No, poskrbelo se je tudi za to, da se izrabljajo prosti dnevi i tekom šolskega leta samega. V ta namen so se osnovale konference za italijanske delavce na Dunaju in v Innsbrucku. Delavci so izvečine naši rojaki iz Trentinskega. Sestanki se sklicujejo temeljem § 2 ter se vršijo približno vsakih 14 dni. Obiskuje jih po sto in več delavcev. Ti sestanki imajo to prednost, da nadomeščajo popolnoma stalna društva, a ne nalagajo sitnih društvenih poslov ter koristijo direktno delavcem, indirektno pa tudi dijakom samim. Leti se pričenjajo tukaj uriti v govorništvu in se v njem tukaj tudi izpopolnjujejo. Razpravlja se vedno o dnevnikih vprašanjih. Tukaj na teh sestankih so se izurili oni mladi govorniki, ki so pozneje z največjimi uspehi nastopali proti socijalistom.

Eden izmed naših tovarišev se je pred dvema letoma podal celo na Vorarlberško, da bi tudi tam organiziral italijanske delavske izseljence. Delavci so se njegovih shodov udeleževali v največjem številu in vstrajali so do pozne noči pri njih. Na vseh je prišlo do vročih spopadov s socijalisti; toda skoraj vedno so se završevali z zmago krščanskih demokratov, dasi je bil dotični naš tovariš povsod le sam voditelj. Njegov vzgled so pozneje posnamali še drugi; in danes so na Vorarlberškem v najlepšem procvtanju tri italijanska delavska društva i. t. d.

Še drugo delo naj omenim, pri katerem sodeluje naše dijaštvo; vrši se sicer bolj na tihem, pa je silno izdatno; to je delo pri tisku. Katoliško dijaštvo ni samo delalo za razširjanje katoliškega časopisja, posebno delavskega, ampak od leta do leta je tudi vedno bolj sodelovalo s peresom pri njem. Kdor ni bil govornik, ta je pisal; in čestokrat se je zgodilo, da je prinesel organ delavskih društev „Fede e Lavoro“ samo članke katoliških visokošolcev. Tudi naš katoliški dnevnik je dobil med akademiki mnogo sotrudnikov. Z istim zanimanjem so se dalje zavzeli dijaki za delavske knjižnice; vendar nas čaka na tem polju še mnogo dela.

Evo vam, cenjeni prijatelj, črtice o našem delu. Ni mnogo, kar smo storili, toda delali smo polni svetega navdušenja in globokega prepričanja.

Mi sami smo pri tem življenju mnogo, mnogo pridobili: doneslo nam je poguma, ki ga je treba imeti za javno življenje; napolnilo nas je z ljubeznijo do resnega, praktičnega dela; a predvsem nas je približalo delavskemu ljudstvu.

Ko je v velikih počitnicah l. l. (1903) naša „Associazine“ imela svoje letno zborovanje v Caldonazzu, prisostvoval mu je med drugimi tudi neki vseučiliški profesor iz Nemčije. Kar prečuditi se ni mogel! Pričakoval je namreč samo ožji sestanek nekaj izobražencev, a našel je ves okraj v praznični obleki, našel je veliko ljudsko zborovanje, da, cel tabor. In ko je z nekega okna zrl na množice, na dijake, duhovnike in delavce, ki so se bratski združeni v slavnostnem sprevodu pomikali po ulicah naprej, tedaj se je ozrl i name in me vprašal, kako je vendar možno, da je prišlo toliko ljudstva k našemu zborovanju. „G. profesor“, sem mu odgovoril, „ljudstvo nas ljubi“. In objasnil sem mu, kaj smo že delali med ljudstvom, ter slednjič poredno zaključil: „Glejte, g. profesor, nam ni bilo mar, kaditi in popivati po „kneipah“; mi smo si raje izbrali polja in njih krepke dišave ter tovarne z njih zaduhlim ozračjem. Zato se ljudstvo sedaj zbira krog nas!“

In vendar, cenjeni prijatelj — i Vi veste to prav dobro — tudi to vzvišeno delo navdušene akademične mladeži ima svoje nevarne in opasne strani. Dva činitelja jih pred vsem povzrokuje; ta sta pretirana gorečnost in diletantizem. Pretirana gorečnost nas le prelahko more zavirati v izvrševanju prve dolžnosti našega vseučiliškega poklica; diletantizem pa nam kaj lahko more razdirati najlepše namere pri našem delu. Kdor nima vsaj splošnega, toda jasnega pogleda v sedanje stanje socijalnega vprašanja; kdor ne pozna vsaj na splošno smotrov in zahtev vsega socijalnega gibanja in socijalne demokracije še posebej; kdor se ni seznanil s krščansko-socijalnimi principi i vsaj nekoliko tudi z zgodovinskim razvojem delavskega gibanja, ta naj se nikar ne drzne, stopiti med ljudstvo, da bi je socijalno izobraževal. Navdušenje samo nikakor ne zadošča! Taka vprašanja je treba najprej v akademičnih društvih samih razpravljati. Mi smo si to točko postavili celo v naša pravila. A pri predavanju in razpravljanju takih vprašanj naj se nikdar ne ostane samo pri teoriji, ampak vse, kar se razpravlja, naj se tudi aplicira na gotove, določene okraje in na gotov, določen čas. Dalje bi bilo gotovo zelo umestno, če bi vsak, ki hoče v tem smislu med ljudstvom nastopati, poznal natančno različne teorije znanstvenega socijalizma; toda nujno potrebno ni to, izimši morda slučaj, da je pričakovati kak resen spopad. Vsakemu pa mora biti nujno znano bistvo socijalističnega gibanja; znana mu mora biti njegova propaganda in znani tudi neosnovani napadi na cerkev in krščanstvo, ki jih med ljudstvom razširja.

V apologetičnih predavanjih naj govorniki pazijo, da se ne izgubijo v filozofska razmotrivanja; njih naloga je, da jasno in kratko razkrijejo protislovja in rešijo dvome. Opazil sem, da ne opravi ničesar, kdor prevestno pazi na formalno logiko pri spopadu z nasprotniki. Kar napravlja največji vtis na množice, to prihaja iz one taktike, ki rabi isto orožje, kakor je rabi nasprotnik, to je: nasprotniku je treba odgovarjati ne defenzivno, ampak agresivno.

Pri neki priliki je napadel neki socijalist samostane, češ, da imajo v njih duhovniki svoje milijone nakopičene, ter je prečital celo vrsto številk i. t. d. — Odgovor mu je bil ta-le: „Nočem se dotikati Vaših podatkov, dasi imam pravico, da jim ne verujem, toda prečitati Vam hočem tudi jaz vrsto številk . . . tu je sledil seznam socijalistov-milijonarjev (take podatke je treba zbirati kot odrezke iz različnih listov ter jih imeti vedno pri sebi pripravljene). Torej milijoni tukaj, milijoni tam. Toda evo razliko! Ti presneti duhovniki žrtvujejo svoje milijone in mnogokrat tudi svoje življenje za bedno ljudstvo (prim. kužne bolezni, bolnišnice i. t. d.). Vaši milijonarji pa niso dali do sedaj ničesar drugega še kakor le prazne besede i. t. d.“

Kadar se je na tak način odgovarjalo, tedaj so se dosegli popolni uspehi, vsaj kolikor sem jaz izkusil.

K točki predavanja bi še opomnil, da je zelo dobro, ako se jim vedno priskrbi lokalni značaj. V ta namen naj se predavatelji najprej seznanijo z običaji, s tradicijami, z različnimi dogodki onega kraja, kjer nameravajo nastopiti; vse to naj porabijo potem v svojem govoru posebno za ta smoter, da se v tesni zvezi s temi tradicijami in s temi podobami, ki žive v ljudskem spominu, razlagajo nove velike ideje.

Kadar je razpravljanje končano, tedaj naj se govornik pomeša med ljudstvo in naj gre ž njim, če treba, tudi v krčmo samo. Kajti čas po završenem govoru je treba izrabiti, prvič, do se njegov utis poglobi in poveča, a drugič tudi, da nabira prireditelj predavanja izkušenj za prihodnjekrati . . .

Toda dovolj, predaleč grem, cenjeni prijatelj; saj bi mogli Vi in Vaši tovariši mene samega v marsičem učiti. Le na Vaše zadnje vprašanje odgovorim in potem hočem završiti. — Naloge, ki jih razpravljamo v svojih govorih, so bolj splošnega pomena ter apologetičnega značaja (prim. „Material für Reden“, ki jih je izdal „Volksverein“; ali pa „Volksaufklärung“, ki izhajajo „Reichspostverlag“-Dunaj); dotikajo se dalje praktičnih smotrov (n. pr. poljedelstva, zavarovalništva, združništva, higijene, zgodovine i. t. d.). Bavijo se slednjič tudi z aktualnimi zadevami; toda te so na dnevnem redu v prvi vrsti le pri večjih shodih. Tedaj se

obravnavajo zakonski načrti, ki so predloženi državnemu zboru, pa tudi drugi predmeti, ki nimajo s politiko ničesar opraviti, kakor n. pr. tisek, administracija javnih zadev, dogodki iz socijalnega življenja (stavke, nemiri, nova podjetja), ali tudi zakoni, ki se tikajo razmerja med cerkvijo in državo i. t. d., i. t. d. —

Tako je socijalno delovanje katoliškega dijaka v eminentnem smislu tudi delovanje za narod; saj se dotika vseh problemov, ki se more kak narod zanje zanimati. Katoliški dijak jih proučuje in sodeluje pri njih z ono resnostjo, ki v sedanji dobi tako razlikuje katoliško dijaštvo od vseh onih, ki se zanje le tedaj razgrevajo, kadar jih moda s svojimi frazami navduši. Vera v tradicije naših očetov se pri tem delu spaja z moderno kulturo, a oboja služita ljudstvu, prerajajočemu se v duhu krščanske demokracije. Delo, ki mu mi posvečujemo svoje mlade moči, to delo je jasen vzgled socijalne sile krščanstva pri boju s publim in praznim liberalizmom tez razdirajočim socijalizmom.

Res je, moj dragi prijatelj, da nas inteligenca obsiplje le s sarkazmom in napadi, toda nam zadošča naklonjenost ljudstva: pisarji, farizeji, lahkoživi bogataši niso v zgodovini nikdar nastopali v obrambo resnice in pravice.

V imenu Izveličarja in Njegove demokracije iskren pozdrav Vam, cenjeni prijatelj, in vsem Vašim tovarišem, ki so dobre volje!

Alcide Degasperi.

Nekoje pojave iz skupštine „Zvonimira“.

Dne 11. veljače o. g. držao je „Zvon.“ vrlo zanimivu skupštinu. Druga točka dnevnoga reda bila je: „O krizi u Zvonimiru“. Na skupštinu dogjoše gg. narodni zastupnici Ferri i Spinčić, te zastupnici hrv. društava „Svačića“, „Zmaja od Bosne“, „Jadrana“ i „Hrvatske“.

G. predsjednik „Zvon.“ označuje krizu u „Zvonimiru“ moralnom i materijalnom. U Beču je mnogo Hrvata, al malo ih je u „Zvon.“, pa i oni, koji jesu, ne rade, kako bi morali. Osobit je nemar Hrvata iz Banovine: „Zvon.“ je na rubu propasti. Treba ga raspustiti ili oživiti. Oživimo ga tako, da se sva druga hrv. društva sakupe u „Zvon.“.

G. zast. Ferri iskreno žali „Zvonimirov“ nazadak. Neka prestane svaki provincijalizam (!). „Zvon.“ je prije bio stjecište Hrvata u Beču. Tu su se megjusobno upoznavali i na rad bodrili. Takav „Zvon.“ izručije mlagjima, takav neka uvijek i ostane. Sadašnji članovi nemaju prava da ga unište. Na stran dakle s provincijalizmom i „Zvon.“ nek se opet pridigüe.

G. zastupnik „Jadrana“ opravdava osnivanje pokrajinskih društava. Navagja za to razloge i naglasuje, da se to ne dogagja na štetu „Zvon.“ Misli, da je govorio i prema stanovištu „Zmaja od B.“

Zastupnik „Hrvatske“ ističe, da je njihovo društvo kod svoga osnutka ponudilo „Zvonimiru“ svoje iskreno prijateljstvo na polju domoljublja, ali ovaj je tu ponudu vratio natrag. Danas nas je pozvao na sjednicu i mi se odazvasmo. Naše je stanovište prema „Zvon.“ isto, koje je bilo i prije. Voljni smo da zajednički radimo, dok „Zvon.“ ne dogje u sukob s našim katol. načelima. Kao klub u „Zvon.“ ne možemo da stupimo, jer je nemoguće podvrgnuti vjeru narodnosti.

Razni govornici nastojali su, da svedu raspravu na krizu u „Zvon.“. Slagali su se u tom, da je „Zvon.“ sam kriv toj krizi, jer nije davao svojim članovima dosta slobode n. pr. u pretresanju raznih pojava u domovini. Svuda je zato zavladao mrtvilo i nemar.

G. prof. Spinčić misli, da „Zvon.“ mora postati središtem svih Hrvata u Beču. Sva hrv. akad. društva neka pristupe u „Zvon.“ i u njem neka zajednički rade kao klubovi. Tcmu se ima pokoriti i hrv. katol. društvo „Hrvatska“. Ta svi mi ili barem ogromna većina nas čutimo katolički, a ipak možemo i moramo da radimo zajednički s drugima. U „Zvon.“ je mjesta svim strujama. Katolici, nekatolici, pa i sami socijalni demokrati, ako ih ima, mogu se u „Zv.“ družiti i zajednički raditi. Zanosnim riječima obratio se g. profesor na druga provincijalna društva, da svi bez razlike smjera stupe u „Zvonimir“.

G. predsjednik istarskog kluba hoće da dokaže, kako se i u „Zvon.“ uz dobru volju dadu razvijati klubovi. Evo istarski klub razvio se vrlo lijepo. Svake se nedjelje sastajemo u „Zvon.“, držimo predavanja i raspravljamo o raznim poslovima. „Zvon.“ dakle ne sprečava rad klubova, za to on u ime Istrana pristaje na to, da se svi sjedinimo u „Zvon.“. — Živio sjedinjeni „Zvonimir“!

Iz ovih glavnih poteza vidimo, da su samo „Hrvatska“ i „istarski klub“ točno izrekli svoje stanovište. Zadnjih dana sam čuo, da su i „Zmaj od Bosne“ i „Jadran“ skloni sjedinjenju. Kako će se stvar razviti, javit ćemo u svoje vrijeme, sad nam je glavno to, da nadovežemo neke naše opaske.

Predsjednik „Zvon.“ g. Andrijašević pokazao je svoju dobru volju, da bi kako prenuo „Zvon.“ na novi život. Žalibože ne možemo da se isto tako izrazimo o njegovoj uviđajnosti. Kad se „Zvon.“ odlučio da učini nešto za sjedinjenje društava, morao se je prije pobrinuti, da se točno upozna sa smjerom i mnijenjem drugih društava. Na temelju tih izjava trebalo je na zajedničku sjednicu donijeti neku stalnu osnovu, urediti jasno dnevni red, pa bi se nešto bilo i učinilo. Prigodom točke „O krizi u Zvon.“ ispuknulo se nekoliko fraza i prešlo na raspravljanje, gdje se govorilo o svemu i svačemu. Potratilo se

vrijeme govorima i prigovorima i onda za što? — G. Andrijašević mi je nekoliko dana prije rekao, da će se raditi o zajedničkom stanu svih hrv. društava, a kad tamo pozivlje se već u drugoj točki, da sva društva pristupe u „Zvon.“, da ožive starca svojim mladenačkim životom. Izgleda, kao da je „Zvon.“ činio račun bez krčmara.

G. nar. zast. Ferri govorio je oduševljeno i — oprezno. I on je negda bio u „Zvon.“, ljubi ga jošte i sada. Govorio je dosljedno i razložito sa svoga stanovišta pozivajući „provincijalna (!) društva“, da stupe u „Zvon.“ Dobro je učinio, što se na drugo općenito (neprovincijalno) t. j. naše hrv. katol. društvo nije osvrnuo, ali još bi bolje bilo, da je izrijeком spomenuo, kako je nemoguće, da se neko katol. društvo podloži kao klub nekatoličkom „Zvonimiru“. Mogao je reći ono, što je kasnije gosp. zastupnik „Jadrana“ rekao, da se na „Hrvatsku“ t. j. na njezinih osam¹⁾ članova ne treba osvrutati. Taj bi dodatak bio na g. prof. Spinčića jamačno dobro djelovao, pa ga njegov domoljubni zanos ne bi bio zanio u fantazije, koje mu nikako ne pristaju.

Iz govora gg. zastupnika vidi se, da su „Zvon.“, „Zmaj od B.“ i „Jadran“ u principu posve složni. Iz toga slijedi dilema: Ili je „Zvon.“ bio sposoban, da se u njemu razviju klubovi za bolje upoznavanje pokrajina ili nije bio sposoban. Ako je bio sposoban, onda je nova provincijalna društva osnovala prosta vijoglavost pojedinih osoba. Je li pak osnivanje pokraj. društava bilo nužno, onda je time izdana „Zvonimiru“ svjedodžba siromaštva u najgorem obliku. Tako logika, a drugo puštamo dotičnicima nek među sobom urede.

Riječi gosp. Novljana, predsjednika istarskoga kluba, bile su kao nazdravica starcu „Zvonimiru“. Ružičaste pohvale bile bi se rasplinule, da je istina došla na dan. Iz napretka i lijepog razvoja ist. kluba zaključiti, da „Zvon.“ ne smeta rada u klubovima, odnosno, da se u njemu dadu lijepo razvijati razni klubovi, ne možemo odobriti. G. Novljan je dobro znao, da je ist. klub opstojao sasama neodvisno od „Zvon.“; i zašto toga nije istaknuo, nego se je u korist „Zvon.“ dao na zavijanje istine? Mogao se je izraziti, da će Istrani pristupiti kao klub u „Zvon.“. Tim bi bio postigao isti uspjeh i bez zavijanja.

Osobitu pasku zaslužuju riječi gosp. prof. i nar. zastupniku popa Vjekoslava Spinčića. Razumjesmo ga ovako: Pod „Zvonimirov“ hrvat, barjak neka se svi bez razlike okupe: provincijalci, katolici i nekatolici, pa i sami socijalni demokrati!

Rado priznajemo, da je g. profesora vodio u govoru domoljubni zanos. Tko se poda srcu, prevari ga razum, a to se slučajilo i našem gosp. Spinčiću. Mjesto da razum kaže srcu put, povuklo ga je srce za sobom, i rodila se nakaza. — Riječi g. prof. Spinčića potpisat će svaki socijalni demokrat kao

¹⁾ Uvjeravam g. predaj. „Jadrana“, da je „Jad.“ samo za par glava (kakovih? op. isprav.) brojniji od „Hrvatske“.

i svaki framazun. Značenje im je isto kao i onim „Vjera je privatna stvar“, „svaku vjeru (!) treba štovati“, „sve su vjere dobre“, — dosljedno sve su krive — lažne. Proti takvim riječima u ustima katol. svećenika, pa bio taj i veleuč. gosp. prof. Spinčić, odlučno prosvjeduemo.

Bolje se ne možemo izraziti ni o profesorskoj strani g. Spinčića. Gosp. profesor morao bi znati, da je razum ljudski po samoj naravi upravljen, da svagja misli na neki stalni princip, na neko jedinstvo. Jedino ono djelovanje u čovjeku smatramo zapravo ljudskim, kojemu svijetli luč razuma. Otmemo li razumu stalni njegov princip, otesmo mu podlogu promišljenoga, odvažnoga rada, bacismo ga u vrtlog nestalnosti, lišismo ga onoga, što ga diže nad životinju. Prema tomu najvišem principu mora svakomu katoliku biti sav rad, javni i privatni, katolički; kao što panteisti — panteistički, materijalisti — materijalistički. Ne rade li tako, osuguju praksom svoju teoriju, vodstvo daju srcu mjesto razumu, što nije ljudski. — Priznajemo, da su Hrvati obično radili, a i još rade, većim dijelom bez obzira na taj viši princip, ali nam se za to i kaže svuda nestalnost. Tužimo se često, da nemamo značajeva, a tko da nam ih daje, kad fali osnov značaja — načelo?

Komu nije poznato, da je pojam vjere daleko nad pojmom narodnosti? Vjera ravna sav naš odnošaj prema našem početnomu uzroku, Bogu, dok nas narodnost veže s nekom skupinom ljudi, koja niti nam je u cijelom opsegu početni uzrok niti smo u našem bivanju od nje ovisni, kako smo ovisni o prvom uzroku, o Bogu. Sa svim tim kaže nam gosp. profesor, da svi moramo biti u prvom redu Hrvati bez obzira na protuslovna vrhovna načela. Dade li se i pomisliti veći logički i ontološki apsurd? — S riječima g. profesora može se donekle sprijateljiti panteist i materijalist, a i svi oni, kojima je vjera naravni proizvod ljudske mašte, no pravi kršćanin, koji znade, da je vjera Bogom objavljena istina, taj se ne more dati na tu stazu. Oni prvi sprijateljuju se sa spomenutim riječima samo za to, jer smatraju narodnost kao i prirodu u opće nekim izljevom božanstva. U toj slozi oni ne bi gubili, na gubitku bi bili samo pravi kršćani.

Tlačenje vrhovnih načela oborilo je „Zvonimir“. Članovi ne rade, članovi zanemaruju dužnosti i t. d. A tko je kriv? Odreži ptici krila, onda neka leti! Hoće da im ljudi rade, a brani im se da započnu rad na nekom jačem temelju. Liberalna dosljednost. No dosta o tom. Ističemo samo to, da je „Zvonimir“ praktični dokaz za ono, što gore teoretički dokazasmo t. j. da je bez vrhovnoga načela trajan rad nemoguć. Da, gospodo, „Zvonimir“ možete da prodimate, da ga probudite, ali života mu dati ne možete. Obnovite ga pet, deset i sto puta, ali budite uvjereni, da će se isto toliko puta i raspasti. — Čemu dakle čuvati i obnavljati nešto, što se sačuvati ne da? Je li vrijedno, da se za takav mrtvi konglomerat plaća godimice 7—800 kruna stanarine? — Nije!

Raspadne li se sadašnji „Zvon.“, uvjeren sam, da će se hitro ustrojiti drugi s više energije. Ovaj ne vrijedi.

Konačno kažemo još gosp. profesoru Spinčiću, da on naših gjaka u njihovom praktičnom životu upravo ništa ne poznaje, kad misli, da se daje svima preporučiti njihovo društvo. Vrlo bi mu u tu svrhu dobro došlo, da češće dolazi na sjednice „Zvonimira.“

Viknut će se na nas: Eto, siju neslogu, smutljivci! Ne! I nama je do sloge, ali do takove sloge, koja se izvesti daje, i s ljudima, s kojima se živjeti daje. O tom koji drugi put.

Iv. Butković.

Poslano.

Dunaj, 26. febr. 1905.

Znano je gotovo vsakemu, kakšen krup je zagnala „Omladina“ radi nekih 10 K, ki jih je baje „Danica“ odjedla Ciril in Metodovi družbi. Iz vsega se vidi prozoren namen, „Danico“ očrnuti pred slovensko javnostjo, menda iz maščevanja, ker je „Danica“ najbolj delala na to, da je moralo narodnoradikalno dijaštvo narodni kolek prepustiti družbi sv. C. in M. To priliko je hotela „Omladina“ izrabiti, da bi pokazala, da je „Danica“ egoistično društvo, ki mu je prospeh družbe sv. C. in M. deveta briga in da jo je torej v zadevi narodnega kolka vodil samo egoizem. Le s tega stališča si moremo razlagati ta veliki hrup, ki pač ni v nikaki primeri z malo svoto 10 K.

Koliko je torej na tem resnice? Od čistega dobička pri veselici v Škofji Loki dne 28. aug. 1904 je pripravljalni odbor odločil 10 K za podporo „Danice“. V tem odboru je bil tudi sedanji Daničar tedaj abit. Iv. Dolenc, ki pa je glasoval proti predlogu. Predlog je bil vseeno sprejet in predsednik odbora g. kaplan Petrič je par dni pozneje poslal omenjeni znesek na „Pripravljalni odbor za desetletnico „Danice“ v Ljubljani“. Ali po krivdi pošte je prišel denar v roke veleč. g. Tomo Zupana, kot urednika „Zgodnje Danice“, ki je denar sprejel. O vsem tem pa odboru „Danice“ ni bilo ničesar znanega, ker društvo denarja ni prejelo in o daru tudi sicer ni bilo obveščeno. Torej „Danica“ denarja, ki ga ni prejela in onjem nič ni vedela, ni mogla niti obdržati niti odkloniti.

Ko je prišla „Omladina“ z znano obdolžitvijo, je odbor prizadetega člana takoj poklical na odgovor. Ta je povedal, da je vest „Omladine“ v toliko neresnična, da je prejel samo 15 K ne pa 25 K, ker tu najbrže všteti tudi 10 K, ki jih je pripravljalni odbor omenjene slavnosti odločil za „Danico“.

Isto nam je potrdil tudi popravek g. Petriča v 10 števil. „Omladine“. Ker „Danica“ denarja ni prejela, je njen odbor odpošiljatelja o tem obvestil, naj poišče, kam je prišel omenjeni denar, da se čast „Danice“ žaleča zadeva javno pojasni. Na ta način smo zvedeli, da je denar prejel g. prvomestnik dr. sv. C. in M., na kar je podpisani odbor veleč. g. prvomestniku sporočil, da naj denar izroči družbi sv. C. in M., ker ga „Danica“ ne mara sprejeti, s prošnjo, naj z ozirom na znane napade „Omladine“ javno pojasni, da je on pomotoma prejel začetkom septembra min. leta ta denar, ki je pri njem ležal do meseca februarja let. leta, do zadnjega časa brez vrednosti „Danice“ in da ga „Danica“ sploh nikoli prejela ni. G. prvomestnik je denar izročil družbi, prošnji, da bi javno vso zadevo pojasnil, pa še ni ustregel; zato si smatra podpisani odbor toliko bolj v svojo dolžnost, da sedaj, ko je stvar definitivno dognana, tudi definitivno pojasni ter napravi konec zlobnim napadom društvenih neprijateljev.

Kar pa se tiče postopanja onega Daničarja, ki je sodeloval pri omenjeni slavnosti, nam pač ni treba izjavljati, da se nikakor ne more napravljati društvo odgovorno za eventualne pregreške posameznih članov. Edino, kar more storiti, je, da jih, če se kaj pregreše, pokliče na odgovor, kar se je tu tudi zgodilo, in v slučaju krivde v smislu društvenega poslovniku kaznuje.

Za odbor slov. kat. akad. društva „Danica“

Fr. Uršič
tj. tajnik.

Fr. Schaubach
tj. predsednik.

Glasnik.

„Danica“ - „Zarja“. Predstava Rokovnjačev v češkem narodnem domu dne 12. febr. t. l. je uspela lepše kot je bilo pričakovati. Velika dvorana je bila polna slovenskih udeležencev iz vseh stanov. Igralo se je zelo dobro. Nekaterе uloge (Blaž, Polonica, Tonček, Nande) so bile naravnost izborno bogojenje. Občinstvo je bilo s predstavo nad vse zadovoljno. Čuli so se glasovi, da bi kazalo predstavo ponoviti. Vendar radi prevelikih težav to ni bilo mogoče. „Danica“ in „Straža“ pa lahko s ponosom gledata na ta večer, ki je pokazal, da se da v kljub velikim težavam doseči lep uspeh, če nas le voli navdušenost in poztvovalnost.

Če bi se večkrat prirejale take prestave, bi se slovenski živelj na Dunaju zelo okrepil. Na to bodo na Dunaju bivajoči katoliško-narodni akademiki obravali tudi v bodoče vso pozornost.

Izobr. društvo „Straža“, ki so ga ustanovili iz tega namena lansko leto, izborno uspeva. Nad 150 ndov ima. Poleg sestankov zabavnega značaja prireja tudi poučna predavanja. Na zadnjem občnem zboru so izvolili „izobraževalni odsek“, ki ima voditi izobraževalno delo v društvu. Na čelu mu stoji phil. Ivan Dolenc. Začelo se je tudi misliti na to, kako ustanoviti mal privatn otroški vrtec, kjer bi dobivali otroci slovenskih starišev vsaj par ur na teden pouk v slovenščini.

Dne 19. marca t. l. bo ta zopet „Danica“ in „Straža“ priredili „Gregorčičev večer“. Izprva ga je namerala prirediti „Danica“ zase, ker pa je

gotovo večjega pomena, ako se slavnost priredi tako, da se je morejo udeležiti vsi dunajski Slovenci, kakor če bi imela strogo akademičeu značaj, zato je „Danica“ odstopila od prve namere ter sklenila raje sodelovati pri prireditvi „Straže“, da se slavnost izvrši čim sijajneje vredno velikega našega pesnika.

Kakor „Danica“ na Dunaju, tako dela „Zarja“ v Gradcu v društvu „Domovina“. To društvo je v Gradcu za ondotne Slovence zelo velikega pomena. Kakor znano je slovenski živelj v Gradcu mnogo krepkejši kot na Dunsju, vendar v kljub velikemu številu (25.000) nimajo ondi Slovenci najmanjšega upliva. Organizirani so do skrajnosti slabo. Izobr. društvo „Domovina“ šteje sedaj nad 50 članov. Bilo bi jih pač lahko vsaj še trikrat toliko. Upamo, da bo v kratkem njih število naraslo, saj društvo zasluži vse priznanje. Priredilo je že mnogo društvenih veselje, iger in plesov, ter gojilo posebno slovensko petje. Društvo vzdržuje tudi svoj otroški vrtec, ki je prvi v Gradcu. Poučuje brezplačno po 2 uri na teden phil. Rožič, član „Zarje“. Društvu „Domovina“ želimo krepkega razvoja. S sodelevanjem akad. društva „Zarje“ bo lahko izvršilo marsikaj v čast in prosphe graških Slovencev.

Corrigendum. V zadnji številki je v notici „Savica“ govor o dveh „Savah“. Izjavljamo, da tu nikakor ni umeti umetniškega društva „Save“, kateremu pač ne moremo nič očitati, ampak znani akad. društvu „Savo“ na Dunaju in ferijalno „Savo“ v Ljubljani.

Li s t e k.

Italijansko kat. dijaštvo, kakor je razvideti iz našega današnjega članka, se zelo krepko razvija. Gotovo smo ustregli svojim čitateljem, da smo po nekem prijatelju „Zora“, preskrbeli to poročilo, ki kaže, kako navdušeno kat. ital. dijaštvo deluje med narodom. Poročilo ki ga prinašamo v prevodu, je sestavil v italijanskem jeziku g. Alcide Degasperri, mož, ki stoji sam v sredi tega delovanja. Izrekamo mu za to ljubav najlepšo zahvalo. Upamo, da bo lepi vzgled ital. kolegov tudi naše dijaštvo na novo vzpodbudil na delo. Poročilo je pisano tako, da je umljivo tudi za onega, ki ondodnih razmer ne pozna. Zato smo mislili, da smemo opustiti vse opombe. Samo to naj omenimo, da je misel v kat. duhu delati med ljudstvom tam izšla še le iz dijaštva, ki je prvo nastopilo to pot, ko se ni še nihče za to brigal, dočim je pri nas izišla inicijativa od drugod, in se je dijaštvo začelo še le gibati, ko so bili duhovi v domovini že povsem ločeni. Ta okolnost pa gotovo kaže veliko moralno moč italijanskega katoliškega dijaštva.

Vegeva slavnost za Dunaju se bo vršila v sredo 15. sušca v dvorani hotela „zur Post“. Če se uresničijo nade prirediteljev, bo to ena najlepših slovenskih prireditev v letošnji seziji na cesarskem Dunaju. Kakor je razvideti iz vabila, ki ga priobčujemo na platnicah je že več odličnih slovenskih umetnikov priglasilo svoje sodelovanje. Naša želja je bila, da bi se bila slavnost priredila še v slovesnejšem stilu, kot se bo sedaj. Ali žal, se to ni moglo učiniti. Ali tu ne zadene nobena krivda naših akademikov? Ako bi bili pravočasno povedali svoje mnenje, bi jim bil odbor „Zvezde“ gotovo po možnosti izpolnil stavljenе želje. Vkljub vsem oviram se bo slavnost sedaj izvršila in čast slovenskih akademikov zahteva, da če tudi ne nastopijo korporativno kot akademiki, po svojih močeh pripomorejo, da se slavnost čim lepše izvrši. Istotako pa bi se odbor „Zvezde“ v lastnem interesu moral ozirati na upravičene želje akademičnih društev, pa bi se marsikako nesporazumljenje hitro uglasilo. *M.*

Beneški Slovenci. Od nekega tovariša smo dobili sledeče vrstice, ki jih z veseljem priobčujemo: Ko sem o letošnjih vel. počitnicah zašel med beneške Slovence, sem imel dovolj prilike opazovati, kako se slovenski življenj kar vidno umika italijanskemu. To si je lahko razlagati. Šole so povsem italijanske. Materin jezik se nič ne poučuje. Tako ne zna večina niti čitati slovenskih knjig. Edino kjer se še goji slovenščina, je v cerkvi. Tu se molitve še opravljajo v slovenskem jeziku. Mi Slovenci v Avstriji se za beneške Slovence prav nič ne brigamo, tako da so popolnoma prepuščeni svoji usodi. Ali bi se tukaj res nič ne dalo pomagati? Ali je slovenski življenj že tako oslabil, da se ni več zmožen vzdržati. Ne. Manjka samo delavcev, manjka mož, ki bi budili ljudstvo. Nam bi moralo biti mnogo na tem ležeče, da se ta veja našega naroda ohrani. 30.000 duš, to za poldrugmiljonski narod ni malo, ne glede na to, da so ti Slovenci naše prednje straže v boju proti italijanski kulturi. Mi bi morali vse storiti, da se ti Slovenci ne romanizirajo. Seveda je s tem delom zvezanih mnogo težav. Ali nepremagljive niso in pogosto se da z majhnim trudom precej doseči. Tako mi je neki župnik pravil, kako bi ga veselilo, ako bi mu iz domovine poslali slovenskih mašnih knjig, da bi jih razdelil med svoje farane. Dozdaj se molitve molijo slovensko, ali žal, ljudstvo manjka potrebnih molitvenikov in ker se v šoli samo laško uče, se je bati, da se bo polagoma tudi čisto naravnim potom morala umakniti slovenščina laškemu jeziku. Ako pa bi ljudje imeli molitvenike v maternem jeziku, bi se to gotovo ne moglo nikdar zgoditi. Zato mi je dobri župnik pri slovesu naročil, naj v domovini opozorim svoje rojake na to prošnjo. „Vem, da imate v domovini, mi je rekel, mnogo molitvenikov, ki jih ne rabite in jih lahko pogrešite, za nas pa bi bili velikanske koristi. Zbirajte jih in pošiljajte jih nam, hvaležni Vam bomo.“ Da izpolnim obljubo, ki sem jo dal dobremu duhovniku, sem sporočil to v Vašem listu, ker vem, da ravno tukaj lahko dijaštvo največ stori. Vem, da se bodo naši rodoljubni dijaki, ki bodo zbirali med znanci dobre slovenske molitvenike, ter jih v večjih zbirkah pošiljali med brate v Benečiji. Tako slove pismo. H koncu nam je še naznanil par naslovov, kam naj bi se knjige poslane. Zato prosimo nujno naše dijake, vršite to lepo nalogo, zbirajte povsod, kjer dobite kak lep molitvenik, in ko imate večjo zbirko, obrnite se do našega uredništva, ki Vam bo rado naznanilo naslov, kam knjige poslati in kje so najbolj potrebne.

„Zora“ izhaja vsak mesec tekom šolskega leta na eni polni in stane 2 K, za dijake 1.20 K.

Izdajatelj Anton Kralj.

Tiskarna o. o. Mehitaristov na Dunaju.